

Natalia Wilczewski*, Magdalena Bryk**

ZRÓŻNICOWANIE GEOGRAFICZNE POLSKIEGO HANDLU ZAGRANICZNEGO I WPŁYW PANDEMII COVID-19

DOI: 10.26399/meip.2(69).2020.09/n.wilczewski/m.bryk

WPROWADZENIE

Polska na tle innych europejskich państw jest stabilną i szybko rozwijającą się gospodarką. Główną siłą napędową jej rozwoju jest eksport¹. Jak podaje Obserwator Finansowy:

sprzedaż eksportowa Polski wzrosła w ostatnich kilkunastu latach niemal czterokrotnie, a pod względem jej relacji do PKB nasz kraj przewyższa inne państwa o podobnym potencjale ludnościowym².

Ekspert ekonomiczny Wojciech Mroczek podkreśla natomiast, że

* Natalia Wilczewski – lic., studentka na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Uczelni Łazarskiego, członkini Koła Naukowego Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Gospodarki Rynkowej na Uczelni Łazarskiego, e-mail: natalia.wilczewski@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5714-1213

** Magdalena Bryk – lic., studentka na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Uczelni Łazarskiego, członkini Koła Naukowego Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Gospodarki Rynkowej na Uczelni Łazarskiego, e-mail: magdalenabryk@op.pl, ORCID: 0000-0002-1589-2844

¹ Polska Agencja Inwestycji i Handlu, *Gospodarka i handel zagraniczny*, https://www.paih.gov.pl/polska_w_liczbach/gospodarka, dostęp 13.04.2020.

² DR, *Eksport dźwignią polskiej gospodarki*, ObserwatorFinansowy.pl, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/eksport-dzwignia-polskiej-gospodarki/>, dostęp 13.04.2020.

wraz ze zwiększaniem się obrotów w polskim handlu zagranicznym rosną dysproporcje w strukturze geograficznej eksportu i importu³.

Warto przy tym zauważyć, że

w polskim eksporcie [...] mało jest wartości dodanej, cechuje go znaczna importochłonność, a także podwykonawczy charakter⁴.

Polska produkcja eksportowa jest skierowana głównie na kraje wysoko rozwinięte w Unii Europejskiej, a zaledwie „jedna piąta sprzedaży zagranicznej trafia na dynamicznie rozwijające się rynki pozaeuropejskie”⁵. W tym artykule stawiamy tezę, że zróznicowanie geograficzne polskiego handlu – w tym dodatni bilans z krajami UE i ujemny z pozostałymi krajami – wynika ze struktury importu i eksportu, która jest uzależniona od kategorii towaru, którym się handluje. Innym znaczącym czynnikiem dla ładu gospodarczego jest łatwość prowadzenia biznesu⁶, jednakże w ostatnim czasie epidemia koronawirusa bardzo silnie oddziałuje na gospodarkę świata, w tym UE. Wynika to m.in. ze zmniejszenia aktywności gospodarczej w Chinach i mocno powiązanych z nimi gospodarkach azjatyckich oraz z zaburzenia funkcjonowania globalnych łańcuchów dostaw, w których uczestniczą firmy z UE i USA.

1. BILANS HANDLOWY POLSKI

Analizując bilans handlowy Polski w latach 2015–2019⁷, można zauważyć tendencję wzrostową z dodatnim bilansem handlowym w granicach od 2,5 do 17 mld zł. Jedynie w 2018 roku odnotowano ujemne saldo w wysokości -19,5 mld zł⁸.

³ W. Mroczek, *Handel zagraniczny Polski. Rosną dysproporcje w strukturze geograficznej eksportu i importu*, Forsal.pl, <https://forsal.pl/artykuly/1444861,handel-zagraniczny-polski-rosna-dysproporcje-w-strukturze-geograficznej-eksportu-i-importu.html>, dostęp 13.04.2020.

⁴ *Eksport i UE. Jak skorzystaliśmy*, Niezależna.pl, <https://niezalezna.pl/292146-eksport-i-ue-jak-skorzystalismy>, dostęp 19.04.2020.

⁵ DR, *Eksport dźwignią polskiej gospodarki...*, *op. cit.*

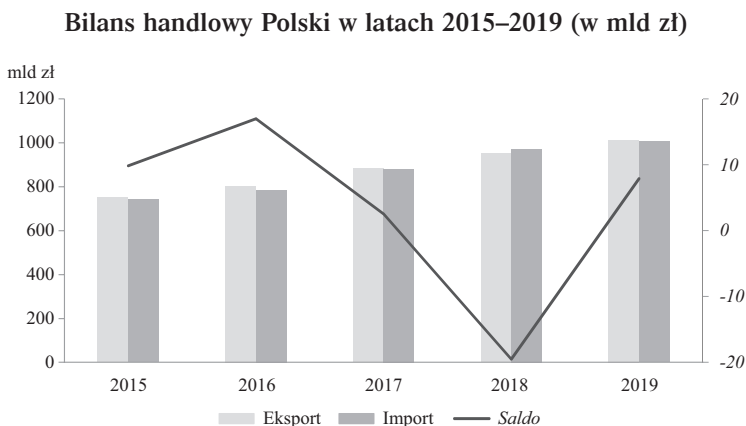
⁶ E. Florczak, T. Gardziński, *Social enterprise in the reforming economy of Ukraine*, [w:] M. Dahl, A. Chojan (red.), *Poland and Ukraine. Common Neighborhood and Relations*, Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2019, s. 96.

⁷ Dla 2019 roku w momencie pisania artykułu dane statystyczne są oznaczone jako dane tymczasowe.

⁸ GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019*, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/2/19/1/rocznik_statystyczny_

Całkowity eksport towarów z Polski w 2019 roku wyniósł 1013,7 mld zł i wzrósł o 6,6 proc. względem poprzedniego roku. Jest to wzrost szybszy niż całej UE. Ministerstwo Rozwoju podsumowało, że „był to 5. najlepszy wynik wśród krajów unijnych oraz 3. wśród rynków, dla których wartość eksportu w skali roku przekroczyła 50 mld EUR”⁹. Import z kolei wyniósł odpowiednio 1005,8 mld zł. Deficyt z 2018 roku o wartości 19,5 mld zł przekształcił się rok później w nadwyżkę na poziomie 7,9 mld zł, jak widać na wykresie 1¹⁰.

Wykres 1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019*, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/2/19/1/rocznik_statystyczny_rzeczypospolitej_polskiej_2019.pdf, dostęp 7.04.2020; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–grudzień 2019 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/89/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-grudzien_2019_roku.xlsx, dostęp 15.04.2020.

rzeczypospolitej_polskiej_2019.pdf, dostęp 7.04.2020; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–grudzień 2019 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/89/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-grudzien_2019_roku.xlsx, dostęp 15.04.2020.

⁹ Ministerstwo Rozwoju, *Obroty towarowe UE27 z zagranicą według danych Eurostat. Polska w czołówce krajów z największą dynamiką eksportu*, <https://www.gov.pl/web/rozwoj/obroty-towarowe-ue27-z-zagranica-wedlug-danych-eurostat-polska-w-czolowce-krajow-z-najwieksza-dynamika-eksportu>, dostęp 18.04.2020.

¹⁰ GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019*, op. cit.; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–grudzień 2019 roku...*, op. cit.

W marcu 2020 roku Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) ogłosiła pandemię koronawirusa wywołaną przez chorobę nazywaną COVID-19¹¹. Zakłada się, że wirus powstał w grudniu 2019 roku w Chinach¹². Rozprzestrzenił się w tak błyskawicznym tempie na całym świecie, że większość krajów ograniczyła dotychczasową swobodę obywateli w celu zmniejszenia i opóźnienia jego transmisji. Odwołane połączenia lotnicze, zamknięte granice, zamknięte centra edukacyjne i rekreacyjne, zalecana praca zdalna, ograniczenia w swobodnym poruszaniu się po ulicy z częściowym zakazem wyjścia z domu oraz obowiązek noszenia maseczek w przestrzeni publicznej – to tylko część obostrzeń, które dotknęły większość społeczeństw. Ograniczenia zostały wprowadzone w większości państw w różnym wymiarze. Do tej pory nie zniesiono wszystkich zakazów¹³. Należy wspomnieć, że granice dla transportu dóbr nigdy nie były zamknięte¹⁴, pandemia wpłynęła zaś na sam wymiar produkcji. Został on ograniczony, ponieważ zwiększona liczba pracowników przebywała na zwolnieniach lekarskich bądź została objęta obowiązkową kwarantanną. Przystój produkcji dotyczył głównie rynku chińskiego, który opóźnił dostawy towarów na rynki europejskie¹⁵.

GUS opublikował wstępne dane dotyczące obrotu towarowego handlu zagranicznego łącznie do kwietnia 2020 roku. Obecnie dostępna baza danych jest o tyle korzystna, że daje możliwość porównania poszczególnych miesięcy z poprzednim rokiem, określając pierwsze dwa miesiące jako okres „przed pandemią” oraz kolejne dwa miesiące jako okres „podczas pandemii”. Z wstępnych danych wynika, że w styczniu 2020 roku eksport wyniósł 82,2 mld zł, a import 81,5 mld zł, uzyskując dodatnie saldo w wysokości 0,7 mld zł. Porównując styczeń 2020 roku z poprzednim rokiem, zanotowano – po oczyszczeniu cen bieżących z inflacji – minimalny spadek zarówno w imporcie (-0,2 proc.),

¹¹ World Health Organization, *WHO announces COVID-19 outbreak a pandemic*, <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic>, dostęp 18.06.2020.

¹² World Health Organization, *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*, <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov>, dostęp 18.06.2020.

¹³ M. Langer, *Coronavirus: Lifting lockdowns, European countries go their own way*, DW.com, <https://p.dw.com/p/3bUXf>, dostęp 18.06.2020.

¹⁴ *Rząd wprowadza stan zagrożenia epidemicznego. Zamknięte granice, restauracje i niektóre sklepy*, PolskaTimes.pl, <https://polskatimes.pl/rzad-wprowadza-stan-zagrozenia-epidemicznego-zamkniete-granice-restauracje-i-niektore-sklepy/ar/c1-14856959>, dostęp 18.06.2020.

¹⁵ P. Ciszak, *Koronawirus w Polsce. „Problemy z dostępnością towarów się pojawiają”*, Money.pl, <https://www.money.pl/gospodarka/koronawirus-w-polsce-problemy-z-dostepnoscia-towarow-sie-pojawia-6485329843095169a.html>, dostęp 18.06.2020.

jak i w eksporcie (-0,1 proc.)¹⁶. Jeśli dodać do wyniku kolejny miesiąc – luty – Polska wyeksportowała towary o wartości 169,5 mld zł, a zaimportowała towary o wartości 164,2 mld zł, zwiększając ogólne saldo do 5,3 mld zł. Porównując rok 2020 z 2019, można zauważyć wzrost eksportu o 3,2 proc. przy równoczesnym spadku importu o 0,8 proc.¹⁷ Marzec był przełomowym miesiącem dla zaistniałej pandemii. Chiny były dotknięte koronawirusem przez cały miesiąc, natomiast w Europie, a szczególnie w Polsce, wprowadzenie stanu zagrożenia epidemicznego wskutek walki z koronawirusem nastąpiło w drugiej połowie marca¹⁸. W pierwszym kwartale 2019 roku wysokość importu przewyższyła wysokość eksportu o 1,1 mld zł¹⁹. Rok później, w 2020, można zauważyć, że sytuacja jest odwrotna – to eksport przewyższa import pod względem wartości o 3,5 mld zł²⁰. GUS zaznacza, że odnotowano spadek w 2020 roku, porównując dane dotyczące samego miesiąca marca z marcem 2019 roku – w eksporcie o 5,6 proc., a w imporcie o 2,5 proc. Natomiast – mimo zaistniałej wyjątkowej sytuacji w Polsce – GUS potwierdza, że nie można wywnioskować bezpośredniego wpływu zaistniałej sytuacji epidemicznej na obrót towarowy handlu zagranicznego²¹. Zmieniło się to jednak diametralnie w kwietniu, kiedy spadek obrotów w eksporcie wyniósł 26 proc., a obroty w imporcie spadły o 24,9 proc.²² Konsekwencje są również widoczne w skumulowanych

¹⁶ GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w styczniu 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/90/1/hz_styczen_2020.xlsx, dostęp 18.06.2020.

¹⁷ GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–luty 2020 roku – Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/91/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-luty_2020_roku_tablice.xlsx, dostęp 18.06.2020.

¹⁸ *Rząd wprowadza stan...*, op. cit.

¹⁹ GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2019 roku*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/80/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_st...xlsx, dostęp 18.06.2020.

²⁰ GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/92/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-marzec_2020_tablice.xlsx, dostęp 18.06.2020.

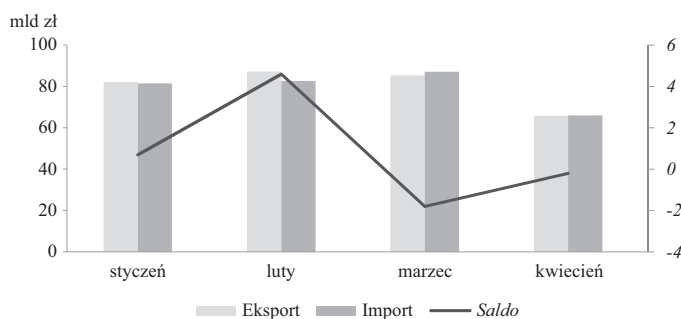
²¹ GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2020 roku. Informacja sygnałowa w formacie PDF*, s. 1, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/92/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-marzec_2020.pdf, dostęp 18.06.2020.

²² GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–kwiecień 2020 roku. Informacja sygnałowa w formacie PDF*, s. 1, <https://stat.gov.pl/>

danych – zarówno import, jak i eksport w całym okresie pierwszych czterech miesięcy wyniósł ok. 94 proc. wartości zeszłorocznej. Pozytywnie na bilans wpływa utrzymanie sumy wartości eksportu powyżej sumy wartości importu. Saldo obrotów towarowych handlu zagranicznego dla okresu styczeń–kwiecień 2020 roku wyniosło 3,3 mld zł²³. Opracowane wyniki obrotów towarowych handlu zagranicznego na poziomie pojedynczego miesiąca są widoczne na wykresie 2. Na podstawie tego wykresu można zauważyć, że dodatnie saldo za całe cztery miesiące utrzymuje się dzięki wynikowi za miesiąc luty, w którym Polska osiągnęła nadwyżkę w wysokości 4,6 mld zł.

Wykres 2

Bilans handlowy Polski w okresie styczeń–kwiecień 2020 r. (w mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w styczniu 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/90/1/hz_styczen_2020.xlsx, dostęp 18.06.2020; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–luty 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/91/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-luty_2020_roku_tablice.xlsx, dostęp 18.06.2020; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/92/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-marzec_2020_tablice.xlsx, dostęp 18.06.2020; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–kwiecień 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/93/1/hz_styczen_-_kwiecień_2020.xlsx, dostęp 18.06.2020.

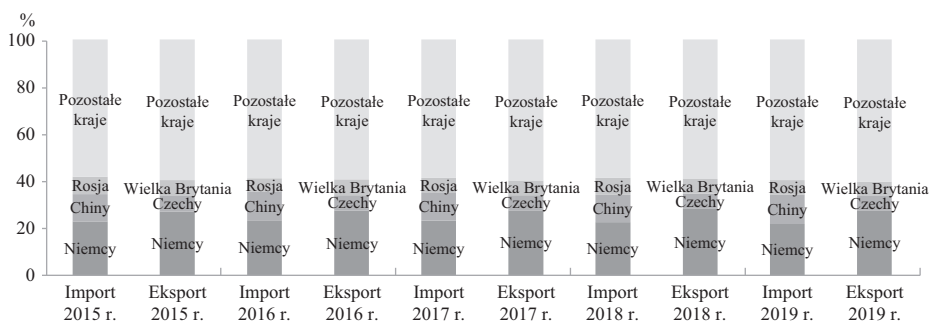
files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/93/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_i-....pdf, dostęp 18.06.2020.

²³ GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–kwiecień 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/93/1/hz_styczen_-_kwiecień_2020.xlsx, dostęp 18.06.2020.

Od wielu lat niezmiennie głównymi partnerami eksportowymi Polski są Niemcy, Czechy oraz Wielka Brytania. Jeśli chodzi o import, to największe znaczenie ma handel z Niemcami, Chinami i Rosją. Warto zauważyć, że czołowa trójka zarówno w imporcie, jak i w eksporcie stanowi ok. 40 proc. obrotu pod względem obu wyżej wspomnianych wartości handlowych. Jeśli uwzględnić tymczasowe dane dostępne dla roku 2019, podział procentowy partnerów jest porównywalny. Wykres 3 pokazuje procentowy udział poszczególnych krajów w polskim imporcie i eksporcie w latach 2015–2019.

Wykres 3

Procentowy udział poszczególnych krajów w imporcie i eksporcie
w latach 2015–2019

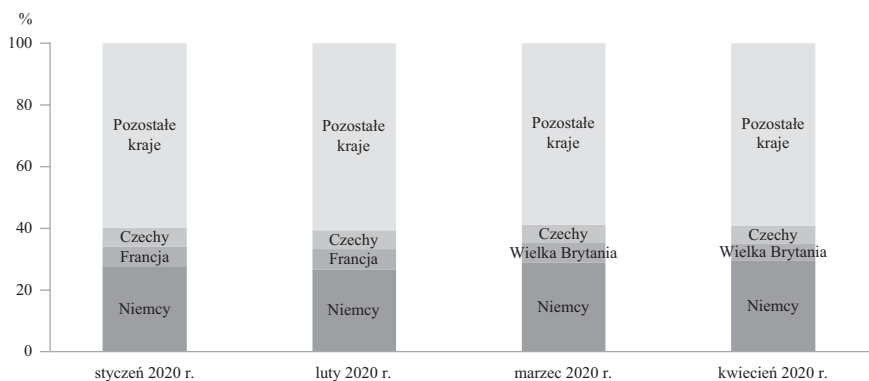
Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2017*, <https://stat.gov.pl>, dostęp 13.04.2020; GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2018*, <https://stat.gov.pl>, dostęp 13.04.2020; GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019*, <https://stat.gov.pl>, dostęp 7.04.2020; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń-grudzień 2019 roku. Tablice w formacie XLSX*, <https://stat.gov.pl>, dostęp 15.04.2020.

Z początkiem 2020 roku można było zaobserwować wzrost znaczenia handlu z Francją, która staje się drugim pod względem wielkości partnerem handlowym Polski. Wartość eksportu do Francji przewyższyła wartość eksportu do Czech i Wielkiej Brytanii, które przez ostatnie pięć lat (2015–2019) razem z Niemcami były w pierwszej trójce. Na trzecim miejscu są zaś Czechy, które w styczniu miały niewielką przewagę nad Wielką Brytanią (eksport do obu krajów wyniósł ok. 5,0 mld zł). W lutym w porównaniu ze styczniem wartość eksportu do Niemiec, Francji oraz Czech wzrosła. Wartość eksportu do Wielkiej Brytanii spadła zaś o 0,1 mld zł. Pierwsze tendencje spadkowe w wymianie zagranicznej można zauważyć już w marcu, patrząc na dane dotyczące wartości eksportu do Francji. Spadła ona o 33 proc., porównując

marzec z lutym, a wartość eksportu w kwietniu wyniosła 50 proc. wartości osiągniętej w lutym. Warto tu zaznaczyć, że Francja była i jest jednym z najbardziej dotkniętych przez pandemię krajów w Europie²⁴. Jeśli chodzi o dane dotyczące eksportu do pozostałych trzech krajów (Niemcy, Czechy, Wielka Brytania), wartość w marcu wzrosła lub była na podobnym poziomie. Dopiero w kwietniu wartość eksportu do Niemiec nie przekroczyła 20 mld zł, zaś wartość eksportu do Czech oraz Wielkiej Brytanii wyniosła 3,6–3,9 mld zł. Dla porównania, wartość eksportu do Niemiec wyniosła w pierwszym kwartale średnio 23,5 mld zł, a do Czech i Wielkiej Brytanii w okolicach 5,0 mld zł²⁵. Wykres 4 podsumowuje wyżej omówione dane.

Wykres 4

Struktura eksportu w okresie styczeń–kwiecień 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w styczniu 2020 roku...*, *op. cit.*; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–luty 2020 roku...*, *op. cit.*; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2020 roku...*, *op. cit.*; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–kwiecień 2020 roku...*, *op. cit.*

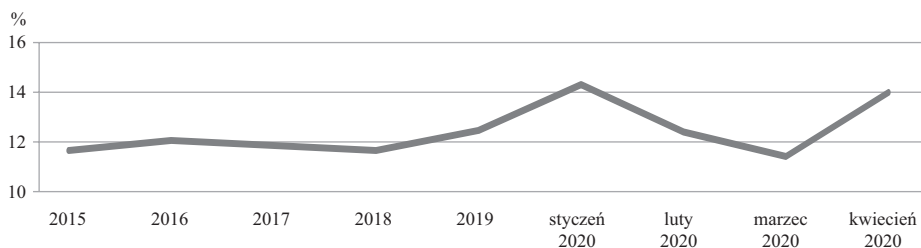
²⁴ Dokładne informacje o przebiegu pandemii koronawirusa w Francji można znaleźć na: *France*, Worldometers.info, <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/france/>, dostęp 19.06.2020.

²⁵ GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w styczniu 2020 roku...*, *op. cit.*; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–luty 2020 roku...*, *op. cit.*; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2020 roku...*, *op. cit.*; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–kwiecień 2020 roku...*, *op. cit.*

Jeśli skupić się na relacjach importowych z Niemcami, Chinami oraz Rosją, okazuje się, że pierwszy spadek wartości nastąpił już w marcu (ok. 0,1–0,3 mld zł). Ignorując dane z kwietnia, można by było wnioskować, że są to wahania na normalnym poziomie. Dane te jednak potwierdzają, że był to początek zmniejszenia wartości importu. Zwraca też uwagę, że mimo spadku wartości importu od czołowej trójki cała wartość importu wzrosła w marcu. Według wstępnych udostępnionych danych GUS na ogólny wzrost wartości importu mogły wpłynąć zwiększone obroty towarowe ze Stanami Zjednoczonymi oraz z Koreą Południową²⁶. Warto też spojrzeć osobno na Chiny, które ze względu na sytuację epidemiczną miały potwierdzone przeestoje w produkcji. W latach 2015–2019 Chiny miały ok. 12 proc. udziału w wartości towarów importowanych do Polski. W styczniu 2020 roku zaobserwowano wzrost do 14,2 proc. W lutym oraz marcu tego roku można było zauważyć spadek o 1–2 pkt proc. z miesiąca na miesiąc. Najniższy udział importu Chin odnotowano w marcu, zaś w kwietniu wrócił niemalże do poziomu ze stycznia, jak widać na wykresie 5. Może to wynikać z tego, że Chiny w kwietniu w przeciwieństwie do krajów UE miały w miarę opanowaną sytuację epidemiczną.

Wykres 5

**Udział Chin w strukturze eksportu w latach 2015–2019
oraz w okresie styczeń–luty 2020 r.**

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w styczniu 2020 roku...*, *op. cit.*; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–luty 2020 roku...*, *op. cit.*; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2020 roku...*, *op. cit.*; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–kwiecień 2020 roku...*, *op. cit.*

²⁶ *Ibidem.*

2. ZRÓŻNICOWANIE GEOGRAFICZNE W HANDLU ZAGRANICZNYM POLSKI

Ogromną rolę w gospodarce naszego kraju odgrywa UE, ponieważ importuje z Polski ok. 80 proc. wartości dóbr i usług eksportowanych. Kolejne 7 proc. eksportu znajduje docelowe miejsce w krajach rozwiniętych poza UE. Najmniejsza część eksportu przypada na kraje rozwijające się (ok. 7 proc.) oraz kraje Europy Środkowo-Wschodniej (5,8 proc.)²⁷.

W polskim imporcie z kolei kraje rozwinięte (w tym państwa UE) tworzą ok. 66 proc. wartości. Wyższy jest zaś odsetek udziału krajów rozwijających się (ok. 25 proc.) oraz krajów Europy Środkowo-Wschodniej (ok. 8 proc.)²⁸.

Intensywna wymiana towarowa wewnątrz UE jest skutkiem swobody przepływu towaru oraz relatywnie niewielkiej odległości między krajami. Dodatni bilans handlowy Polski z UE pozwala wnioskować, że taki układ wpływa pozytywnie na polską gospodarkę. Z zestawienia obrotu towarowego wynika również, że handel z krajami rozwijającymi się oraz z krajami Europy Środkowo-Wschodniej obniża ogólny bilans handlowy Polski. Dzieje się tak za sprawą głównych eksportowych partnerów, tj. Chin i Rosji – deficyt wynika z dysproporcji importu oraz eksportu z tymi krajami. W 2018 roku import z Chin do Polski stanowił 11,6 proc. wartości, natomiast eksport z Polski do Chin wyniósł zaledwie 0,9 proc. rocznej wartości. Mniejsze, ale nadal widoczne dysproporcje można zauważyć w handlu z Rosją. Jej udział w imporcie w 2018 roku wyniósł 7,1 proc., zaś w eksporcie 3,0 proc. całej wartości. Co więcej, z analizy sald krajów ujętych w Roczniku Statystycznym Handlu Zagranicznego dla 2018 roku²⁹ wynika, że ujemny bilans handlowy Polska ma w wymianie z Chinami (104 mld zł), Rosją (40 mld zł), Koreą Południową (15 mld zł), Japonią (13 mld zł) oraz Wietnamem (9 mld zł). Natomiast największe dodatnie salda występują w handlu z Niemcami (49 mld zł), Wielką Brytanią (36 mld zł), Czechami (27 mld zł), Francją (17 mld zł) oraz Rumunią (11 mld zł). Wykres 6 ilustruje powyższe dane.

Dla 2020 roku nie opublikowano jeszcze tak szczegółowych danych, jakie są dostępne dla roku 2018 i poprzednich lat. Mimo wszystko wstępne, mniej szczegółowe, dane pozwalają na pewne wnioski. W zestawieniu obrotów towarowych handlu zagranicznego, które GUS publikuje co miesiąc, wymienione jest 10 najważniejszych krajów w wymianie zagranicznej, uwzględniając

²⁷ GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–grudzień 2019 roku...*, op. cit.

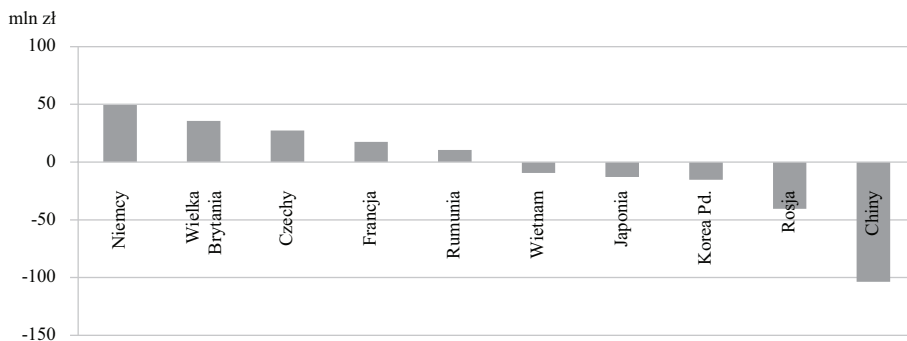
²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego dla 2019 roku nie jest jeszcze wydany.

również kierunek wymiany, tj. import bądź eksport, oraz wartość wymiany. Większość krajów pojawia się w jednym i w drugim zestawieniu. Na tej podstawie można wywnioskować saldo dla poszczególnych krajów. Są to w znacznym stopniu kraje UE oraz Rosja i Stany Zjednoczone. Z analizy wynika, że saldo bilansu handlowego z krajami UE, z wyjątkiem Włoch, jest dodatnie. Wynik Włoch nie wpływa zaś znacząco na skumulowany wynik krajów UE, a więc *summa summarum* bilans handlowy dla krajów UE jest dodatni. Inaczej wygląda sytuacja z Rosją oraz Stanami Zjednoczonymi. W przypadku Rosji uzyskane saldo wymiany towarowej przez pierwsze cztery miesiące 2020 roku wyniosło -8,3 mld zł. Deficyt ze Stanami Zjednoczonymi kształtuje się na poziomie 1,9 mld zł. Inne kraje, tj. Chiny oraz Korea Południowa, pojawiają się tylko w zestawieniu dotyczącym eksportu. Ponieważ wartość importu z Chin przewyższa w znaczącym stopniu wartość eksportu, można wywnioskować, że deficyt z Chinami wyniósł co najmniej 32,5 mld zł. Dla porównania, jak widać na wykresie 6, w 2018 roku odnotowano prawie 104 mln zł nadwyżki importu nad eksportem w handlu z Chinami. Uwzględniając dane z 2018 roku, można też założyć, że w 2020 roku zaistnieje także deficyt w wymianie towarowej z Koreą Południową.

Wykres 6

Saldo bilansu handlowego dla poszczególnych krajów w 2018 roku (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019*, op. cit.

Starając się odpowiedzieć na pytanie, z czego wynika ta dysproporcja w strukturze obrotów towarowych³⁰, należy zwrócić uwagę na

³⁰ Por. W. Mroczek, *Geograficzne zróżnicowanie handlu zagranicznego Polski*, Obserwator-Finansowy.pl, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/bez-kategorii/rotator/geograficzne-zroznicowanie-handlu-zagranicznego-polski>, dostęp 18.04.2020.

kategorie towaru, którymi Polska handluje. Istnieją dwie metody grupowania towarów – SITC³¹ albo CN³². W tym artykule skupiamy się na kategorii SITC³³.

3. KATEGORIE TOWARÓW W HANDLU Z GŁÓWNYMI PARTNERAMI POLSKI

Polska wymiana handlowa z zagranicą ma charakter wewnętrzgałęziowy. W związku z tym struktura przedmiotowa importu zbliżona jest do tej w eksporcie. Poniżej zostały przedstawione główne kategorie towarów w handlu z polskimi partnerami.

Chiny

Największy odsetek (94 proc.) całego importu z Chin stanowią trzy kategorie: maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy (52 proc.), różne wyroby przemysłowe (29 proc.) oraz towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (13 proc.).

Rosja

W Rosji pierwsze trzy kategorie sumują się do niemal 90 proc. całego importu. Są to: paliwa mineralne, smary i materiały pochodne (67 proc.), towary i transakcje niesklasyfikowane w SITC (12 proc.) oraz towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (10 proc.).

Niemcy

Z Niemcami Polska ma relację importowo-eksportową. Warto podkreślić, że zarówno importowane, jak i eksportowane są towary należące do kategorii maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy (35 proc. w eksporcie, 39 proc. w imporcie) oraz towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (19 proc. w eksporcie, 21 proc. w imporcie). W imporcie w czołowej trójce znajdują się chemikalia i produkty pokrewne (16 proc.), natomiast w eksporcie różne wyroby przemysłowe (23 proc.).

³¹ Standard International Trade Classification – Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Handlu. GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019...*, *op. cit.*

³² Combined Nomenclature – Nomenklatura Scalona. *Ibidem.*

³³ Wyjaśnienie, jakie produkty klasyfikują się do której sekcji, można znaleźć: *ibidem.*

Wielka Brytania

Do Wielkiej Brytanii eksportowane są głównie maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy (39 proc.), żywność i zwierzęta żywe (17 proc.) oraz różne wyroby przemysłowe (16 proc.).

Czechy

Do Czech Polska eksportuje w istotnym stopniu towary z tych samych kategorii co do Niemiec, a mianowicie maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy (32 proc.), towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (23 proc.), a także różne wyroby przemysłowe (16 proc.).

Nie ulega wątpliwości, że głównymi kategoriami handlu w Polsce są maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy, towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca oraz różne wyroby przemysłowe. Warto też zaznaczyć, że to głównie z Chin i z Rosji Polska importuje niezbędne surowce albo półprodukty, które przetwarza i w przetworzonej postaci eksportuje w większości do krajów UE.

GUS opublikował dane dla każdego dostępnego miesiąca 2020 roku w wersji skumulowanej. Wynika z nich, dla których kategorii towarów SITC wymiana towarowa w danym okresie wzrosła bądź spadła. Tabela 1 podsumowuje te dane, uwzględniając dodatkowo kierunek wymiany oraz zmianę procentową wartości w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku, którą podano w nawiasach.

Tabela 1

Zmiany popytu i podaży w kategorii towarów SITC w okresie styczeń–kwiecień 2020 r.

Okres	Eksport		Import	
	Wzrost	Spadek	Wzrost	Spadek
styczeń	<ul style="list-style-type: none"> • towary i transakcje niesklasyfikowane w SITC (11,4%) • napoje i tytoń (4,7%) • różne wyroby przemysłowe (4,5%) 	<ul style="list-style-type: none"> • paliwa mineralne, smary i materiały pochodne (10,7%) 	<ul style="list-style-type: none"> • oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne (13,1%) • napoje i tytoń (7,5%) 	<ul style="list-style-type: none"> • towary i transakcje niesklasyfikowane w SITC (42,0%) • surowce niejadalne z wyjątkiem paliw (12,3%) • towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (9,1%)

Tabela 1 (cd.)

Okres	Eksport		Import	
	Wzrost	Spadek	Wzrost	Spadek
styczeń–luty	<ul style="list-style-type: none"> • napoje i tytoń (11,1%) • chemia i produkty pokrewne (6,5%) • żywność i zwierzęta żywe oraz różne wyroby przemysłowe (5,8%) 	<ul style="list-style-type: none"> • paliwa mineralne, smary i materiały pochodne (14,3%) 	<ul style="list-style-type: none"> • oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne (19,5%) • różne wyroby przemysłowe (7,7%) 	<ul style="list-style-type: none"> • towary i transakcje niesklasyfikowane w SITC (35,3%) • surowce niejadalne z wyjątkiem paliw (10,9%) • towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (6,7%)
styczeń–marzec	<ul style="list-style-type: none"> • napoje i tytoń (17,1%) • oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne (10,7%) • chemia i produkty pokrewne (8,2%) • żywność i zwierzęta żywe (7,3%) • różne wyroby przemysłowe (1,4%) 	<ul style="list-style-type: none"> • paliwa mineralne, smary i materiały pochodne (19,2%) 	<ul style="list-style-type: none"> • oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne (29,4%) • żywność i zwierzęta żywe (8,8%) • chemia i produkty pokrewne (8,2%) • napoje i tytoń (5,2%) • różne wyroby przemysłowe (2,4%) 	<ul style="list-style-type: none"> • towary i transakcje niesklasyfikowane w SITC (27,1%) • surowce niejadalne z wyjątkiem paliw (8,8%) • towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (3,7%)
styczeń–kwiecień	<ul style="list-style-type: none"> • oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne (17,8%) • napoje i tytoń (11,7%) • żywność i zwierzęta żywe (7,2%) • chemia i produkty pokrewne (5,2%) 	<ul style="list-style-type: none"> • paliwa mineralne, smary i materiały pochodne (27,6%) • maszyny i urządzenia transportowe (10,0%) • towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (7,3%) 	<ul style="list-style-type: none"> • oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne (28,4%) • napoje i tytoń (8,3%) • żywność i zwierzęta żywe (7,3%) • chemia i produkty pokrewne (6,4%) 	<ul style="list-style-type: none"> • towary i transakcje niesklasyfikowane w SITC (32,5%) • paliwa mineralne, smary i materiały pochodne (17,2%) • surowce niejadalne z wyjątkiem paliw (13,2%) • maszyny i urządzenia transportowe (10,4%) • towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca (7,6%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w styczniu 2020 roku. Informacja sygnałna w formacie PDF*, s. 5, <https://stat.gov.pl>, dostęp 18.06.2020; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–luty 2020 roku. Informacja sygnałna w formacie PDF*, s. 5, <https://stat.gov.pl>, dostęp 18.06.2020; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2020 roku. Informacja sygnałna w formacie PDF*, s. 5, <https://stat.gov.pl>, dostęp 18.06.2020; GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–kwiecień 2020 roku. Informacja sygnałna w formacie PDF*, s. 5, <https://stat.gov.pl>, dostęp 18.06.2020.

W podanych w tabeli 1 danych zwraca uwagę to, że przez wszystkie cztery miesiące odnotowano spadek udziału paliwa mineralnego, smarów oraz materiałów pochodnych w eksporcie. Ta kategoria nie występuje jednak w zestawieniu najważniejszych partnerów, co pokazuje, że zmiany w obrotach towarowych dotyczą nie tylko ich, lecz również tych mniej znaczących. Można zauważyć, że przez te cztery miesiące wzrosła wartość eksportu żywności oraz zwierząt żywych, które Polska dostarcza m.in. do Wielkiej Brytanii. Największy wzrost tej kategorii odnotowano w okresie styczeń–marzec, co wiąże się z ogólnym wzrostem eksportu do Wielki Brytanii. W kwietniu natomiast zmniejszył się udział eksportu maszyn i urządzeń transportowych oraz towarów przemysłowych sklasyfikowanych głównie według surowca. Obie kategorie są znaczące dla polskiego bilansu handlowego, ponieważ są to towary, które Polska eksportuje do swoich trzech najważniejszych partnerów handlowych. Po stronie importu odnotowano we wszystkich czterech miesiącach spadek wartości towarów i transakcji niesklasyfikowanych w SITC oraz towarów przemysłowych sklasyfikowanych głównie według surowca. Należałoby dodatkowo zbadać, czy spadek importu wywołany jest spadkiem popytu w Polsce, czy jednak sytuacja wynika z ograniczonej podaży u jednego lub wielu partnerów. Kolejne możliwe wytłumaczenie to wpływ sytuacji polityczno-gospodarczej. Również po stronie importu pojawiły się w kwietniu kategorie, w których odnotowano spadek – paliwa mineralne, smary i materiały pochodne oraz maszyny i urządzenia transportowe. Polska importuje w dużym stopniu paliwa mineralne, smary i materiały pochodne od Rosji. Spadek w tej kategorii mógł być dodatkowo wywołany ogólnym kryzysem na rynku ropy w kwietniu i osiągnięciem ujemnych cen³⁴. Zmniejszony import maszyn i urządzeń transportowych po naszej stronie mogły odczuć Niemcy i Chiny jako główni dostawcy Polski.

Polska osiąga dobre wyniki w eksporcie dzięki sukcesywnie zwiększającemu się geograficznemu zróżnicowaniu kierunków ekspansji polskiego handlu. Co więcej,

w obliczu słabszej koniunktury w strefie euro, polscy przedsiębiorcy coraz chętniej i częściej wykorzystują potencjał odległych i bardziej perspektywicznych regionów (w Ameryce czy Azji), co pozwala na ich dalszy i bardziej dynamiczny rozwój³⁵.

³⁴ *Cena ropy przebiła dno. Ma to swoje uzasadnienie*, BusinessInsider.com.pl, <https://businessinsider.com.pl/gielda/wiadomosci/cena-ropy-20-kwietnia-2020-roku-drastyczny-spadek/bww2b5p>, dostęp 20.06.2020.

³⁵ M. Walczak, *Ocena sytuacji w handlu zagranicznym po trzech kwartałach 2019 roku (na podstawie danych wstępnych GUS)*, GOV.pl, <https://www.gov.pl/attachment/ee35baa2-2538-4734-aeb9-c74ec7b4d802>, dostęp 19.04.2020.

Coraz lepsza jest również pozycja Polski na Wschodzie, czyli w takich krajach jak Białoruś, Rosja czy Ukraina. Wysoka konkurencyjność polskich produktów, usług przewozowych, tanich powierzchni magazynowych i elastyczność przedsiębiorców powodują, że Polska otwiera się coraz bardziej na współpracę z krajami, z którymi do tej pory udział w handlu był niewielki.

PODSUMOWANIE

Pierwszy kwartał 2020 roku przebiegał pod znakiem pandemii na całym świecie, która wywołuje określone skutki ekonomiczne i ma ogromny wpływ na powiązania w gospodarce światowej. Pandemia koronawirusa przyczyniła się do znacznego osłabienia polskiego handlu zagranicznego. Przed dużym wyzwaniem stoją importerzy. Złoty znacząco osłabił się wobec innych walut używanych powszechnie do rozliczeń w handlu zagranicznym. Oznacza to wzrost cen importowanych towarów, co dodatkowo komplikuje sytuację firm, które je sprzedają lub używają ich do produkcji.

W ostatnich latach polska wymiana handlowa osiągała świetne wyniki, zarówno w imporcie, jak i eksporcie. Z wyjątkiem roku 2018 ogólny bilans handlowy Polski cechował się przewagą eksportu nad importem. Uwzględniając bilans handlowy Polski z poszczególnymi państwami, można dojść do wniosku, że bilans z krajami UE jest dodatni, a z krajami spoza UE ujemny. Wynika to z tego, że w handlu zagranicznym Polska świadczy funkcję podwykonawczą. Polska importuje z Niemiec, Chin i Rosji maszyny, urządzenia oraz surowce, tj. paliwa mineralne, dzięki którym może sama produkować. Wytworzone produkty, tj. maszyny, urządzenia, żywność oraz towary przemysłowe, sprzedaje w większości do krajów należących do UE, w znaczącym stopniu do Niemiec, Wielkiej Brytanii oraz Czech. Możliwość eksportu przetworzonych produktów Polska zawdzięcza układowi polityczno-gospodarczym, w tym przynależności do UE i korzystaniu ze wspólnej unii celnej. Potwierdza to, że polskie firmy ugruntowały swoją pozycję na rynku unijnym, przez co w wielu branżach są postrzegane jako jedne z najważniejszych pod względem produkcji towarów na ten rynek³⁶. Może to być dodatkowo uzależnione od największych korporacji transnarodowych, które racjonalizują swoje koszty,

³⁶ GUS: *Obroty towarowe handlu zagranicznego w okresie styczeń–marzec 2020*, Biznes. Interia.pl, <https://biznes.interia.pl/gospodarka/news-gus-obroty-towarowe-handlu-zagranicznego-w-okresie-styczen-m,nId,4495011>, dostęp 21.06.2020.

poszukując korzystnych lokalizacji dla produkcji, a przy tym optymalizując zobowiązania podatkowe³⁷.

Postawiona we wstępie teza o zróżnicowaniu geograficznym wynikającym z kategorii towarów, którymi Polska handluje, została w niniejszym artykule potwierdzona.

BIBLIOGRAFIA

- Brdulak J., Florczak E., Gardziński T., *The Socialization of Capitalism through Social Enterprises*, „International Journal of Small and Medium Enterprises and Business Sustainability” 2019, t. 4, nr 2.
- Cena ropy przebiła dno. Ma to swoje uzasadnienie*, BusinessInsider.com.pl, <https://businessinsider.com.pl/gielda/wiadomosci/cena-ropy-20-kwietnia-2020-roku-drastyczny-spadek/bww2b5p>, dostęp 20.06.2020.
- Ciszek P., *Koronawirus w Polsce. „Problemy z dostępnością towarów się pojawia”*, Money.pl, <https://www.money.pl/gospodarka/koronawirus-w-polsce-problemy-z-dostepnoscia-towarow-sie-pojawia-6485329843095169a.html>, dostęp 18.06.2020.
- DR, *Eksport dźwignią polskiej gospodarki*, ObserwatorFinansowy.pl, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/eksport-dzwignia-polskiej-gospodarki/>, dostęp 13.04.2020.
- Eksport i UE. Jak skorzystaliśmy*, Niezalezna.pl, <https://niezalezna.pl/292146-eksport-i-ue-jak-skorzystalismy>, dostęp 19.04.2020.
- Florczak E., Gardziński T., *Social enterprise in the reforming economy of Ukraine*, [w:] M. Dahl, A. Chojan (red.), *Poland and Ukraine. Common Neighborhood and Relations*, Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2019.
- France*, Worldometers.info, <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/france/>, dostęp 19.06.2020.
- GUS: Obroty towarowe handlu zagranicznego w okresie styczeń–marzec 2020*, Biznes.Interia.pl, <https://biznes.interia.pl/gospodarka/news-gus-obroty-towarowe-handlu-zagranicznego-w-okresie-styczen-m,nId,4495011>, dostęp 21.06.2020.

³⁷ J. Brdulak, E. Florczak, T. Gardziński, *The Socialization of Capitalism through Social Enterprises*, „International Journal of Small and Medium Enterprises and Business Sustainability” 2019, t. 4, nr 2, s. 68.

- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–grudzień 2019 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/89/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-grudzien_2019_roku.xlsx, dostęp 15.04.2020.
- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–kwiecień 2020 roku. Informacja sygnałna w formacie PDF*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/93/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_i....pdf, dostęp 18.06.2020.
- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–kwiecień 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/93/1/hz_styczen_-_kwiecien_2020.xlsx, dostęp 18.06.2020.
- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–luty 2020 roku. Informacja sygnałna w formacie PDF*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/91/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-luty_2020_roku.pdf, dostęp 18.06.2020.
- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–luty 2020 roku - Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/91/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-luty_2020_roku_tablice.xlsx, dostęp 18.06.2020.
- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2019 roku*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/80/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_st....xlsx, dostęp 18.06.2020.
- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2020 roku. Informacja sygnałna w formacie PDF*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/92/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-marzec_2020.pdf, dostęp 18.06.2020.
- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w okresie styczeń–marzec 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/92/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_styczen-marzec_2020_tablice.xlsx, dostęp 18.06.2020.

- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w styczniu 2020 roku. Informacja sygnałna w formacie PDF*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/90/1/obroty_towarowe_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_styczniu_2020_roku.pdf, dostęp 18.06.2020.
- GUS, *Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w styczniu 2020 roku. Tablice w formacie XLSX*, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/90/1/hz_styczen_2020.xlsx, dostęp 18.06.2020.
- GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2017*, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/2/17/1/rocznik_statystyczny_rzeczypospolitej_polskiej_2017.pdf, dostęp 13.04.2020.
- GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2018*, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/2/18/1/rocznik_statystyczny_rzeczypospolitej_polskiej_2018_.pdf, dostęp 13.04.2020.
- GUS, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019*, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/2/19/1/rocznik_statystyczny_rzeczypospolitej_polskiej_2019.pdf, dostęp 7.04.2020.
- Langer M., *Coronavirus: Lifting lockdowns, European countries go their own way*, DW.com, <https://p.dw.com/p/3bUXf>, dostęp 18.06.2020.
- Ministerstwo Rozwoju, *Obroty towarowe UE27 z zagranicą według danych Eurostat. Polska w czołowie krajów z największą dynamiką eksportu*, <https://www.gov.pl/web/rozwoj/obroty-towarowe-ue27-z-zagranica-wedlug-danych-eurostat-polska-w-czolowce-krajow-z-najwieksza-dynamika-eksportu>, dostęp 18.04.2020.
- Mroczek W., *Geograficzne zróżnicowanie handlu zagranicznego Polski*, Obserwator Finansowy.pl, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/bez-kategorii/rotator/geograficzne-zroznicowanie-handlu-zagranicznego-polski>, dostęp 18.04.2020.
- Mroczek W., *Handel zagraniczny Polski. Rosną dysproporcje w strukturze geograficznej eksportu i importu*, Forsal.pl, <https://forsal.pl/artykuly/1444861,handel-zagraniczny-polski-rosna-dysproporcje-w-strukturze-geograficznej-eksportu-i-importu.html>, dostęp 13.04.2020.
- Polska Agencja Inwestycji i Handlu, *Gospodarka i handel zagraniczny*, https://www.paih.gov.pl/polska_w_liczbach/gospodarka, dostęp 13.04.2020.
- Rząd wprowadza stan zagrożenia epidemicznego. Zamknięte granice, restauracje i niektóre sklepy, PolskaTimes.pl, <https://polskatimes.pl/rzad-wprowadza-stan-zagrozenia-epidemicznego-zamkniete-granice-restauracje-i-niektore-sklepy/ar/c1-14856959>, dostęp 18.06.2020.

Walczak M., *Ocena sytuacji w handlu zagranicznym po trzech kwartałach 2019 roku (na podstawie danych wstępnych GUS)*, GOV.pl, <https://www.gov.pl/attachment/ee35baa2-2538-4734-aeb9-c74ec7b4d802>, dostęp 19.04.2020.

World Health Organization, *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*, <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov>, dostęp 18.06.2020.

World Health Organization, *WHO announces COVID-19 outbreak a pandemic*, <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic>, dostęp 18.06.2020.

ZRÓŻNICOWANIE GEOGRAFICZNE POLSKIEGO HANDLU ZAGRANICZNEGO I WPŁYW PANDEMII COVID-19

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie struktury wymiany handlowej Polski z głównymi partnerami w latach 2015–2020. Autorki artykułu stawiają tezę, że zróżnicowanie geograficzne polskiego handlu – w tym dodatni bilans z krajami UE i ujemny z pozostałymi krajami – wynika ze struktury importu i eksportu, uzależnionej od kategorii towaru, którym się handluje. Innym znaczącym czynnikiem dla ładu gospodarczego jest łatwość prowadzenia biznesu, w ostatnim czasie jednak na gospodarce świata, w tym krajów UE, silnie oddziałuje pandemia koronawirusa. Przyczyniła się ona również do znacznego osłabienia polskiego handlu zagranicznego – możemy zaobserwować negatywne zmiany w pierwszym kwartale 2020 roku.

W pierwszej części artykułu dokonano analizy handlu zagranicznego Polski w okresie 2015–2020. Następnie omówiono zróżnicowanie handlu z głównymi partnerami w eksporcie i imporcie. Od wielu lat niezmiennie naczelnymi partnerami eksportowymi Polski były Niemcy, Czechy oraz Wielka Brytania.

Za główną przyczynę dysproporcji w bilansie handlowym uznano kategorie towaru, którymi Polska handluje. Polska osiąga dobre wyniki w eksporcie dzięki sukcesywnie zwiększającemu się geograficznemu zróżnicowaniu kierunków ekspansji handlu.

Słowa kluczowe: handel zagraniczny, COVID-19, Polska, UE, SITC, obroty towarowe

GEOGRAPHICAL DIFFERENTIATION OF THE POLISH FOREIGN TRADE AND THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC

Abstract

The aim of this paper is to present the structure of Poland's trade with its main partners in 2015–2020. We argue that the geographical diversity of Polish trade – a positive balance with the EU countries and a negative one with other countries – results from the structure of imports and exports. In turn, this structure depends on the category of commodity being traded in. Another important factor in the context of the economic order is the ease of doing business. However, the global economy, including the EU, has been severely affected by the coronavirus pandemic outbreak, which also has had its impact on the Polish market: we can observe a significant weakening of Polish foreign trade in the first quarter of 2020.

In the first part of the paper, we analyse Poland's foreign trade in the period 2015–2020. Going into detail, we discuss the diversification of trade with regard to Poland's major trading partners. For many years, Germany, the Czech Republic and the United Kingdom have been Poland's main export partners.

The categories of commodities that Poland trades in are recognised as the main cause of the disproportion in the trade balance. Poland has been achieving good export results due to the successively increasing geographical diversification of the directions of Polish trade expansion.

Key words: foreign trade, COVID-19, Poland, EU, SITC, trade turnover

Cytuj jako:

Wilczewski N., Bryk M., *Zróżnicowanie geograficzne polskiego handlu zagranicznego i wpływ pandemii COVID-19*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2020 nr 2(69), s. 34–54. DOI: 10.26399/meip.2(69).2020.09/n.wilczewski/m.bryk

Cite as:

Wilczewski, N., Bryk, M., (2020), ‘Zróżnicowanie geograficzne polskiego handlu zagranicznego i wpływ pandemii COVID-19’ [‘Geographical differentiation of the Polish foreign trade and the impact of the COVID-19 pandemic’], *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 2(69), 34–54. DOI: 10.26399/meip.2(69).2020.09/n.wilczewski/m.bryk